

השיעור מתוך קונטרס 'הבינוני'
ניתן להשיג את הקונטרס
המלא במוקדי המכירה

הבינוני

שיעורי הרב שמעון שפיצר שליט"א
מדור אמונה ובטחון

שיעור קצ"ה • פרשת קרח-שלח בחו"ל תשפ"ג
נמסר ביום שלישי פרשת שלח (בהעלותך בחו"ל) י"ז סיון תשפ"ג

גליון זה מודפס במאות עותקים
ומחולק חינם מדי שבוע
קחו חלק והשתתפו
בהוצאות ההדפסה בעין יפה
לתרומות: 052-761-2069
או: 050-414-4718

ריחוקו של החטא בונה את הכלים לבטחון בה'

כשאמרו לנו חז"ל "כל הפוסל במומו פוסל", הם הסבירו לנו את המציאות. הם לא באו כאן להעניש או ליתן מוסר. הם באו להסביר מציאות איך דברים פועלים. כשהאדם שם לב לאיזה ליקוי שאינו בולט כל-כך במה שחוץ ממנו, סימן הוא שהוא עצמו לקוי בו. ולמשל, האדם רואה שולחן שנראה ככל השולחנות, ואומר: "שולחן חלש הוא... אני חושב שאני יודע מי בנה אותו... רגע אחד, תן לי לגשת..." הוא ניגש אל השולחן מנדנד אותו קצת וקורא כמנצח: "אמרתי לך... מיד שמת לב..." למה רק אתה שמת לב ואחרים לא? התשובה היא כי בתוכך פנימה קיימת ההבנה לענין זה. אי אפשר לראות דברים רק מבחוץ. אם יכול היית לשים לב תיכף ומיד שמדובר בשולחן חלש ואף לדעת מי בנה אותו, סימן הוא שההבנה כבר היתה קיימת אצלך בלב מקודם לכן, ועכשיו שנפגשת עם הליקוי, נתעוררה אותה הבנה. מי שלא בנה מעודו שולחנות, אינו יכול לשים לב לכך, ואף כשיראוהו, לא יבין, כי מעולם לא היתה לו הבנה בזה. רק לאחר שהוא לומד ומתחבר לידיעה זו בפנימיותו, הוא יכול לקום ולראות דברים הקיימים בחוץ.

על זה אמרו חז"ל שאם אתה שם לב למום מסוים, מוכח הדבר שהמום קיים אצלך במדת מה, כי אם לא היה אצלך מום זה, היית יכול לעבור ליד פלוני ואפילו לשבת ולשוחח אתו, ואף פעם לא היית שם לב לכך, כי אי אפשר להבין את הדבר אם אין הבנה זו קיימת מכבר בלבו.

ומזה נבין בענין מה שרבים שואלים על המאמר כל הפוסל במומו פוסל: האם זה תמיד ככה?! לא יתכן לשים לב בלעדי זה לחסרון שקיים אצל פלוני?! מה, לא יכול להיות שלפלוני יש באמת חסרון? תמיד צריך להפוך זאת ולומר: "בעצם זה אתה... אתה אשם..." תמיד אני אשם? התשובה היא: יכול להיות שבאמת כבר חזרת בתשובה על מה שעשית, אבל קיים אצלך מעט מאותו ענין. זה מוכרח להיות. אם לא היה עובר עליך אף לא משל מאותו ענין, אם לא היה לך שום קצה חוט, שום שייכות לאותו ענין, לא היית יכול להבינו. אם הבנת אותו, המציאות היא שהוא קיים אצלך. לא אמרתי עכשיו שאתה

אפילו רשע ובוטח בה' חסד יסובבנו

בפרק שלישי דן רבינו המחבר האם יתכן שהחוטא יבטח בה', וכותב שם בלשונו: **"אֲבָל מִי שֶׁיִּבְטַח עַל הַבּוֹרָא וְהוּא מִמָּרָה אוֹתוֹ, כְּמָה הוּא סָקֵל וְכְמָה דַּעְתּוֹ חַלּוּשָׁה"**. מצד שני אנו יודעים מה דאיתא **במדורש** (ילקוט תהלים ס' תשי"ט): **"רבי אליעזר ורבי תנחום בשם רבי ירמיה, אפילו רשע ובוטח בה', חסד יסובבנו"**. ולכאורה יש כאן סתירה בדבר. והנה בשיעור ק"ג^א דיברנו בענין סתירה זו, וביארנו שאין ביניהם שום סתירה, **כי הדבר תלוי איך האדם בוטח**.

נחזור שוב על אותה סוגיא ונראה כיצד הבטחון פועל אצל בעל העבירה, כי לאחר שלמדנו בשיעורים האחרונים את הסוגיא של אור וכלים, **שכדי שתהיה לו לאדם השגה בה'**, השגה באהבה ויראה, השגה בבטחון ובכל שאר הענינים הרוחניים, **הוא זקוק לכלים**, נדרש מאתנו לחזור שוב על הסוגיא עם ההבנות החדשות ונוכל בס"ד להגיע להבנה יותר אמיתית ועמוקה.

כל הפוסל במומו פוסל

הנה חז"ל אמרו (קידושין ע. א) בענין פסולי חיתון: **"כל הפוסל במומו פוסל"**, שמי שפוסל אחרים, הרי זה מוכיח על עצמו שהוא פסול. אכן כלל זה נוגע לכל אחד מאתנו ועלינו להרחיבו להרבה תחומים בחיינו. כשהאדם שם לב לחסרון שקיים אצל זולתו ומראה עליו באצבע: **"פלוני משקר, פלוני מושחת, אין לו מדות טובות. הוא מחפש כבוד, אני יודע. מה, אתה חושב שאיני רואה? הוא מחפש כבוד"**, סימן הוא שהוא עצמו לקוי בזה. זה לא רק הדיבורים שהוא מוציא מפיו. זה מהלך המחשבה שלו, זה מה שהוא אומר: **"אני רואה בבירור שפלוני שקרן"**. יש שהאדם אומר: **"הקב"ה חנן אותי בהבנה מיוחדת בבני אדם, ואני אומר לך שפלוני מתכוון אך ורק לכבוד"**. מהלך מחשבה זה מעיד עליו שהוא עצמו לקוי בזה. **יש לו הבנה מיוחדת ברצון להשיג כבוד ובבקשת כבוד, ולכן הוא רואה זאת אצל זולתו**.

^א יום ראשון פרשת קרח כ"ו סיון תשפ"א.

^ב ראה 'נחלת אבות' לאברבנאל על פרקי אבות (ד, א) איזהו מכובד המכבד את הבריות. 'דברי סופרים' להגה"ק ר' צדוק הכהן זי"ע אות לח.

יעמדו על הברכה נדיבי הלב שתרמו מהונם להדפסת הגליון

גליון זה נתרם לזכות
ראובן זעליג בן שפרינצה אסנה היה
חיה גיטל בת אסתר פרל
לזכותם ולהצלחתם

יזכו לכל הברכות האמורות בתורה, לשפע ברכה והצלחה, ולרוב נחת מכל יוצ"ח

ליצירת קשר בכל הקשור לגליון זה: teimaminahor@gmail.com

חוטא. יתכן מאוד שכבר הספקת לעלות בכמה מדרגות מאז, אבל קיים אצלך מעט מאותו ענין.

ירידה לצורך העלאה

וזהו שכתב בנועם אלימלך (ויחי, קרח) שהצדיק כשרוצה להציל יהודים ולהחזירם בתשובה, הוא מוכרח שתהיה לו שייכות לחטא. אחרת, איך יוכל לדבר עם החוטאים? איך יוכל בכלל לגעת בסוג החיים שלהם? אך מה, אין זה אומר שהוא מוכרח להיות שקוע בחטא כאותם חוטאים. אף כאן, כל הפוסל במומו פוסל, אין כוונתו בהכרח שהוא באותה מדרגה כמו שלו. הרבי ר' אלימלך נותן דוגמא לדבר איך הצדיק יש לו שייכות לשקר, כי הוא אומר שאינו צדיק ובאמת הוא צדיק. יש לו איזו אחיזה לשקר, ועכשיו הוא כבר יכול לדמות מילתא למילתא. אין הכרח שהוא יעשה את כל העבירות שהחוטא עשה ובאותה כמות, אלא היה אצלו איזה ענין שגרם לו ריחוק לפי מדרגתו מהקב"ה, והרגיש אז את הטעם הנורא של ריחוק, ולאחר מכן את הטעם הנפלא של ההתקרבות, ועכשיו הוא יכול לדבר מזה. אם לא היה אצלו מושג הריחוק וההתקרבות, לא היה יכול ללמוד ענין זה שבתורה ולא היה יכול ללמודו לאחרים.

כעין זה ידוע על הרבי ר' אלימלך ואחיו הרבי ר' זושא זי"ע שבכל מקום שהיו באים היו מדברים על נגעי עצמים וחוזרים עליהם בתשובה, וכך היו כולם מבינים מה שהיו צריכים להבין ומתעוררים בתשובה. פעמים הרבה אנשים מבינים עבודה זו בהבנה שטחית בלבד, כאילו היה מדובר במהלך חייוני. "מה, שאומר לפלוני חטאת?! יש לי עצה נפלאה. אעמוד ואדבר על עצמי כאילו אני זה שחטאתי, וכך פלוני לא יברח מבית הכנסת, אלא ישמע את מה שצריך לשמוע ויתעורר לחזור בתשובה". אך באמת זה יותר עמוק מזה. הצדיק אמר כך: "אני הולך לעסוק עכשיו בתשובה על עוונותי בלי קשר לפלוני. אך אעשה זאת אצלו בבית הכנסת". הצדיק היה מדבר על חוטי השערה שהיו נחשבים אצלו לפי מדרגתו כחטאים, ועליהם היה חוזר בתשובה. הן תמיד יש לכל חטא סעיפים וסעיפי סעיפים ומחשבות שיש להן איזו נגיעה קלה לאותו חטא, כך שהצדיק לגודל מדרגתו היה יכול להרגיש על מחשבה מסוימת שפגמה בנשמתו והרחיקה אותו מהקב"ה כאילו עשה החטא עצמו, ובוכה היה עליה וחוזר עליה בתשובה...

זהו הכלל. לא יתכן שתהיה לו לאדם שייכות, אחיזה, השגה באיזה ליקוי, אם לא שהוא עצמו לקוי היה בו בעבר. ולכן אמרו שכל הפוסל במומו פוסל, כי אם הוא שם לב למום זה אצל פלוני, הדבר מוכיח שיש לו מאותו מום במדה מסוימת.

שבירת הכלים על-ידי החטא

כשרבינו המחבר אומר שהחטא הוא סתירה עם בטחון, נכלל בזה ענין נוסף. כשהאדם חוטא, הוא שובר אצלו כלים,

בעיקר בעניינים הקשורים לשקר ולגאווה. הקב"ה עושה לו הרבה דברים טובים בחיים, אך הוא מתעלם מהם בחשבו לעצמו: "יהיה טוב... לא צריך..." ובכך הוא מפתח את ההיפך מכלים. כשהאדם אומר שקר, כשהאדם מתנהג בצורה של שקר... יש לו היתר מפלוני, היתר מאלמוני... הוא אינו מבין שהוא שובר כלים אצלו בלב. עזוב לרגע את השאלה הממונית - אתה קולט מה אתה עושה עכשיו?! אתה מצהיר על דבר אחד כאשר בלבך אתה יודע שזה שקר גמור, אלא שאתה מוכרח לך לאור המצב... אתה עושה זאת פעם אחת, שברת קצת; אתה עושה זאת פעם שניה, שברת לגמרי. נעשית לו כהיתר שאמר רב הונא פירושו ששבר משהו בלב. בתוכך פנימה קבעת עכשיו שדבר נורמלי הוא לעשות מה שנראה כדאי כאן ועכשיו.

הנה בימינו מקובל בהרבה מדינות העולם אשר רוב ככל ראשיהן ושריהן מושחתים לומר כך: "לא מעניין בכלל מה אמת ומה שקר... רק אינטרסים בלבד..." הם בכלל לא מתביישים עם זה. מדינה אחת כאילו משלימה עם השניה ומצהירה לה אמונים, ופתאום מתגלה לה שהיא שלחה אליה מרגלים... שום דבר לא קשור לאמת. מפרסמים תמונות על קשרי ידידות שהולכים ונבנים בין המדינות, והדבר ברור לכל שאין זה קשור אלא לאינטרסים האישיים. אם רגע אחד ישתנו האינטרסים שלי, הכל ייפרם ברגע אחד. אני לא מתבייש, אני אפילו לא מסמיק, כי מראש ברור לכל שהכל אינטרסים.

כל מי שעובד בכל דרכי חיי באופן פוליטי כזה, גם כשהוא מתעסק ב'ענייני עבודה' אומר ככה: "עכשיו האינטרס שלי לקדם אג'נדה פלונית, אג'נדה בעבודת ה'. כן, זה נחוץ לי עכשיו לטובתי, לטובת החזות שלי". **הגם שאין דבר זה חמור כל-כך כדוגמא הקודמת, כי סך הכל האדם מעתיק ספר חסידי, אך בסוף הוא מתרגל לעשות הכל לפי אינטרסים.** "זה עכשיו האינטרס שלי, לכן אני הולך לדבר עכשיו בענין מהלך זה". בכך הוא שובר את הכלים שבתוכו פנימה. עזוב את השאלה אם מישהו קונה את מרכולתו או לא. למעשה, הוא שובר את כליו, כי עכשיו אינו יכול להיות מאה אחוז אמיתי ברגשותיו, שהרי הוא עסוק כל הזמן במחשבה - "זה כדאי או לא כדאי? ארוויח מזה או לא ארוויח? זה צעד נכון מבחינה פוליטית או לא?". שבר זה נעשה אצלו עכשיו, וכשיעשה זאת שוב, השבר ייעשה יותר גדול.

הרמאי אין לו כלים

אומר רבינו המחבר: אם האדם פונה אל הקב"ה בעודו במריו ואומר: "רבונו של עולם! אני סומך עליך בלב שלם... שתדע לך, ממש בלב שלם..." אומר לו השי"ת: כן, כן... איזה לב שלם? הרי לא נשאר כמעט כלום מלבך! על איזה לב אתה מדבר? על שלושה האחוזים שלו שעוד לא הצלחת להרוס!?

¹ יסוד זה מובא כו"כ פעמים בספר 'תולדות יעקב יוסף' ובשאר ספריו על מה שאמרו חז"ל מי שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא הרבים ידי חובתו.
² אנטוויקלט - develops
³ טובתם האישית

אתה מרחם על אחרים, אף הקב"ה ירחם עליך". ודרגה זו של הבנה נפלאה עד מאוד, כי אפשר להעביר אותה גם לילדים קטנים. "אתה תאיר פנים לאחרים, אף הקב"ה יאיר פניו אליך". לא צריך הרבה השגה כדי להבין את המימרא בדרגה זו. אך יש לזה הבנה יותר עמוקה. רחמנותו של הקב"ה קיימת בכל עת, אך **כל עוד אין האדם מפתח נפש של רחמנות אצלו, אין לו את הכלים לקבל את אור רחמנותו של הקב"ה**. ברגע שהאדם מרחם על אחרים, הוא פותח חלקי נפש שהיו סגורים אצלו עד כה ונעשה רחמן, וכיון שנעשה רחמן, רחמנותו של הקב"ה היא שפע ואור, יכולה לחול עליו. זהו הכלל, רחמנות יכולה לחול על רחמנות, ולכן אם אין האדם רחמן, אין לו את הכלים הדרושים לקבלת אור רחמנותו של הקב"ה.

ויצקת על כל הכלים האלה

אחת מהמטרות של ענין ראיית הצדיקים וסיפור מעשיותיהם של צדיקים היא שהאדם יפתח את המושגים שלו ולא יחיה עם מושגים ירודים כל-כך. בעבירות הוא מבין די טוב... שם מושגיו מפותחים די הצורך... אך כשמגיע לעבודת ה', מושגיו מאוד מצומצמים. מעולם לא ידע או ראה שקיימות בכלל דרגות כאלה בעבודת ה'... אנו רגילים לחשוב שהולכים אל הצדיק כדי לראות איך זיכך את עצמו, איך תיקן את מדותיו, איך הגיע למדרגות רמות של יראת שמים ומסירות נפש להשי"ת, ומדוע נחוץ לנו לראות את כל אלה? - כדי ללמוד ממנו. אך האמת שיש שלב אחד שבא לפני שלב הלימוד. והראיה לזה, כי פעמים הרבה אין האדם בכלל במצב שיוכל ללמוד מהצדיק, שהרי הוא רחוק ממנו באלף מדרגות, ואם היה הולך אליו כדי ללמוד ממנו, יותר טוב היה אם היה הולך למי שעולה עליו במדרגה אחת בלבד וילמד ממנו, ואז זה יועיל לו הרבה יותר. הצדיק הרי נמצא בשמי השמים, מה כבר יוכל ללמוד ממנו? הן דומה הוא למי שלומד קבלה לפני שמילא כריסו בש"ס ופוסקים. מה אתה לומד עכשיו קבלה? תתחיל ללמוד א"ב! למד חומש!

אכן השלב הראשון בהליכה אצל הצדיק או בקריאת זוהר הקדוש מבלי להבין את תוכן הדברים, הוא **לפתוח תחילה חלקי נפש ולהכין כלים שבבוא היום יהיו המושגים ידועים לו**, כי אם לא יידע מהמושגים, גם כשביום מן הימים האור יאיר את נשמתו, לא יידע במה מדובר. לפעמים יש שהאדם עשה איזה דבר שלפי דרגתו מדובר במסירות נפש. הוא נלחם עם יצרו והחליט שהוא עושה היפך רצונו. קשה ומר לו, אבל הוא עושה כי הוא יודע שזה מה שנכון לעשות. אם מעולם לא ראה מסירות נפש גדולה, לעולם לא יבין מה הנפש עוברת בעת מסירות נפש. האדם צריך להכיר כל המושגים שקיימים בתורה, בין באיכות ובין בכמות, במדרגות של לשמה, וביראת שמים שבו, ובידיעת התורה, ובזכרון של תורה. זה לא סתם כדי שיידע שיש דברים כאלה, אלא מפני שכך משהו מתעורר אצלו בלב. למה יש קנאת סופרים? כשהאדם רואה שפלוני יודע. הוא זוכר את לימודו, הכל נהיר לו. בכל מקום ששואלים אותו, הוא עונה.

הן יודע אני את האמת. עכשיו אתה אומר ככה, כי זה משמש את האינטרס שלך. אינך יכול בכלל לחשוב אחרת. התרגלת שכאשר אתה אומר: "אתה יכול לגלות לי את הסוד; אני מבטיח לך לא לספר לאף אחד", אתה אומר זאת רק בגלל שאתה חושב שכך צריך לומר, כי כך מגלים עוד סוד, ואז כבר אפשר ללכת לעשות אתו מה שצריך לעשות, היינו למסור אותו לאלה שיודעים איך לטפל בו באופן שנוכל להרוויח ממנו. לא שייך במציאות שעכשיו יהיו לך הכלים להיות כל-כך אמיתי עם לב נקי. דעתך חלושה...

רבינו המחבר אומר ככה: "באמת?! אתה באמת חושב שאפשר לרמות את השי"ת?! אתה חושב שתוכל לשחק אתו את המשחק שאתה משחק עם כולם?!". "לא! עם השי"ת אינני עושה משחקים". "כן, אבל עם איזה כלים אתה בא לדבר אתו? אינך יודע בכלל איך לעשות זאת. שכחת כבר. אתה לא זוכר בכלל מתי בפעם האחרונה אמרת את האמת. אתה בוודאי יכול להשתנות, אבל כעת אין לך את הכלים".

אין לו כלים לקבלת פני השכינה

כל הפוסל במומו פוסל פירושו שכאשר יש לו לאדם מום זה בפנים, כך הוא רואה כל דבר וכך הוא מדבר. כשהוא לומד הוא לומד ככה, כשהוא מתפלל הוא מתפלל ככה, כשהוא אומר וידוי זה ככה, כי זהו הדרך שהוא רואה כל דבר. הוא לא רק רואה, אלא גם מדבר באופן זה. זה מה שקורה כל פעם שהאדם עובר עבירה. לכן אמרו חז"ל (סוטה מב, א) "ארבע כיתות אין מקבלות פני שכינה: כת ליצים, וכת חניפים, וכת שקרים, וכת מספרי לשון הרע". וביאר רבינו יונה (שערי תשובה ח"ג) שאין הכוונה למי שעשה כן פעם אחת, אלא למי שנתפס בתוך הכת, היינו שעושה כן פעם אחר פעם אחר פעם. אדם כזה אינו יכול לראות את פני השכינה. אין זה ענין של עונש. זו מציאות. הוא אינו יכול לראות את השכינה. אתם חושבים שבמעמד קבלת התורה לא היו אנשים כאלה?! ה'מאור ושמש' כבר מדבר מזה שהיו אנשים שבמתן תורה היו עסוקים בקולות וברקים. אם אתה אדם של קולות וברקים ומוחך פועל באופן זה ואתה חי מדברים כאלה, תגיע להר סיני ותעמוד שם בשעת מעשה, ותספר אח"כ לכולם שאתה בעצמך היית שם, עיניך ראו ולא זר, ותוכל לתאר בדיוק נמרץ איך היו הקולות וברקים. תאמר לכולם: "עשרת הדברות לא כל-כך עניינו אותי, אבל את הקולות וברקים אני יכול לתאר היטב", ותעשה על כך מאמר שלם.

זהו הכלל. מי שעיוות את פנימיותו, אין לו כלים לקבלת פני השכינה. יש לו כלים, אך כלים לשקר. כלים לאמת אין לו לעת עתה.

מדה טובה מרובה

ומדה טובה מרובה כשהאדם מפתח כלים לרוחניות. הנה חז"ל (שבת קנא, ב) אמרו "כל המרחם על הבריות, מרחמין עליו מן השמים". מה הפשט? בדרך כלל אומרים: "מדה כנגד מדה.

לזה. הוא עבר איזו פרשה ומבטו על העולם השתנה. הוא כבר מבין שהעולם אינו משחק ילדים.

הקב"ה מתכוון לעשה טוב שבזה. הוא מרעיד את האדם כדי שלבו יתעורר ויקבל הבנה חדשה בתכליתה של היהדות, ומעתה תפילתו תהיה אחרת, שבתו תהיה אחרת, הודאתו תהיה אחרת. הכל יהיה אחרת, כי יראה את העולם בהסתכלות מפוכחת ולא בהסתכלות של שיכור ולא מיין.

ולגדולתו אין חקר

בתהלה לדוד אנו אומרים: "חנן ורחום ה' ארך אפים וגדל חסד", אך לפני זה באה הקדמה: "גדול ה' ומהולל מאוד ולגדולתו אין חקר". למה אנו אומרים 'ולגדולתו אין חקר'? אנו סתם רוצים להודות, כמי שבא אל חבירו ואומר: "אין לך מושג כמה אני רוצה להודות לך"? לא! אנו מדברים אל עצמנו. אנו אומרים לעצמנו 'ולגדולתו אין חקר' כדי לעורר בנו את התשוקה לשאול ולחקור. שיח מצוי הוא. ראובן שואל את שמעון: "מה שלומך?", ושמעון משיב: "אינך רוצה לדעת?". אומר לו ראובן: "לא, לא. אמור לי באמת מה שלומך". "אינך רוצה לדעת", עומד שמעון בשלו. וראובן אף הוא מחזיק בשלו: "אני כן רוצה לדעת". אומרים 'ולגדולתו אין חקר' לא כדי לומר: "זה לא נוגע... אתה ממילא לא יכול להשיגו... עדיף שתתעסק בדברים אחרים..." ההוכחה שלא מפני כך אומרים זאת, כי אח"כ ממשיכים באמירת כל המזמור: "דור לדור ישבח מעשיך וגבורותיך [כן] יגידו, הדר כבוד הודך ודברי נפלאותיך [כן] אשיחה". מה פירוש? הרי חשבתי שלגדולתו אין חקר! התשובה פשוטה מאוד: אומרים לאדם: אל תעצור! אינך מתחיל להבין לאן אתה יכול להגיע. זה לא מסתיים בשאלה אם הבנת את הגמרא או לא, או אם קמת מוקדם או מאוחר. זה רק ההתחלה. אתה יודע כמה עומק יש, כאן עם כישרונו ועם לבך?!

כל ענין הרחמנות של הקב"ה הוא חלק מהשגת השגות בהקב"ה. מה הפירוש רחמנות? אחד מהאופנים להבין רחמנות הוא השגה, כמה הקב"ה יכול לטפל בנברא מצומצם כמוני, וכמה אין שום סתירה משום דבר בתורה. רחמנותו של הקב"ה הולך עד שהוא מגיע אל האדם. וכל אחד בכל דור ובכל מצב מוסיף לזה הבנה, כל עוד הוא מסכים להתבונן, כל עוד הוא מסכים לשבת בישיבה של אשרי יושבי ביתך.

ואתה נותן להם את אכלם בעתו

אומר על כך המשורר: עיני כל אליך ישברו. לאחר שהעולם שמע שאפשר להשיג השגות, עיניהם אליו ישברו וייחלו. "רבונו של עולם! תן לי. תן לי השגה, תן לי הבנה, תן לי רגש למצוות". אומר דוד המלך: אומר לך כמה הקב"ה נותן לך. ואתה נותן להם את אכלם בעתו. 'בעתו' פירושו שהדבר תלוי כמה כלים יש לך. כשאמרתי 'ולגדולתו אין חקר' פירושו של דבר שתמיד ישנם חלקים שעדיין אין לך כלים להם ותמיד אתה יכול

התורה פרוסה לפניו כשמלה. למה הוא מקנא בו? כי נפתחה אצלו נקודה שקיימת אצלו והיתה עלומה עד כה.

ובכן, עליך לפתח את הכלים. אולי כך תתפלל לפחות על זה, ולו פעם אחת; אולי יום אחד תחשוב: "הבה ואתקדם", כי נפתחת למושגים חדשים.

כי לא מחכמה שאלת על זה

יסוד זה מיישב גם קושיא שמתעוררת אצל רבים לפעמים. יש שהאדם מתמודד עם איזו צרה שהוא מרגיש כל-כך אבוד מחמתה, שהוא לא יכול לתפוס שהקב"ה יוכל לעשות דבר כזה, ויש שיתבטא האדם: "אני רשע כל כך גדול שהקב"ה הוצרך לנסות אותי ביסורים מרים כאלה?!". מהלך מחשבתו של אדם הרי פועל בכיוון הזה. הוא זוכר שהקב"ה מעניש וממילא הוא חושב על החטאים שעשה בשעה וחצי האחרונות. מהרהר הוא במחשבתו: "בשעה וחצי האחרונות, אם היה משהו, אבל לא עד כדי כך".

ובכלל, בעולם הרי מתרחשים אסונות מבהילים כל-כך, רעידות אדמה, מלחמות, מלחמות עולם שמיליוני אנשים נהרגים ונשחטים בה, מגיפות, וכן הלאה, והאדם שואל: עד כדי כך. מדוע אין הקב"ה להרגיע קצת את העולם. בסדר, צריך לפעמים לתת יסורים לאדם. אני מסכים. בשביל זה אפשר לסבב שיאבד מאה דולר. למה צריך להחמיר כל-כך? אותו דבר לגבי תאוות ויצר הרע. יש משיכות נוראות בעולם בעולם שלא שייך להתמודד אתם. למה?

התשובה שמשיבים למי שמתהלך עם הקושיות האלה היא כך: אינך מבין. אתה חי בטעות. אתה חושב שנמצאים כאן בישיבה חלשה שלומדים בה מסכתא קלה, ומי שמשתדל בה להשתתף בסדרים פחות או יותר, נחשב לבחור מצוין. אתה לא מתחיל להבין איזה עומק פנימי קיים כאן. אינך מבין איזה כלים גנוזים במוחך ולבך ומה זו תורה ואיזו שייכות יכול האדם להשיג עם הקב"ה. הדברים המתרחשים כאן הם בהיקפים משונים. אתה חייב להבין זאת. האלוקים עשה שיראו מלפניו (קהלת ג, יד). על האדם להבין שאם העבודת ה' שלו הוא במדרגה של כתה ג' - פעם אני עושה מצוה, פעם אני שוכח לגמרי, פעם אני נרדם, פעם אני משתפר - אם זוהי השגתו בעבודת ה', לא יוכל להבין למה העולם כל-כך נורא. "מדוע אי אפשר להרגיע קצת?". אך האלוקים עשה שיראו מלפניו, שיבין האדם שעליו להתחיל לפתוח חלקי נפש חדשים, חלקים חדשים במוח ובלב.

אכן כן, הקב"ה צריך לפעמים להרעיד את האדם, לא סתם כדי שיפסיק לחזור על העבירה שלו. זהו רק ההתחלה. העיקר הוא החלק השני, החלק של עשה טוב, כדי שתהיה לו השגה בשבת, שייצא מהעולם הילדותי שלו ויקבל השקפה אחרת לגמרי על החיים. רואים הרבה פעמים אצל מי שמתמודד עם מצבים שונים בחייו שהוא משתנה. הוא כבר לא כזה ילדותי כפי שהיה. הוא היה לועג על כולם. עכשיו הוא כבר לא לועג, הוא כבר לא מדבר בזלזול על אחרים. למה? עדיף שלא להיכנס

לפתח כלים ולקבל השגה חדשה, ולכן הגם שעניי כל אליך ישברו, ההשגה יגיע לכל אחד בעתו, היינו כשיהיה לו כלים.

וכהא **דמסכת כתובות** (ז, ב) בעני אחד שהגיע לרבא וביקש שיפרנסו בתרנגולת פטומה ויין ישן, והוכיחו רבא: "אתה נוטל מקופה של צדקה ואתה מבקש מאכלים יקרים כאלה?!". אמר לו העני: וכי משלך אני אוכל?! משל הקב"ה אני אוכל! דתנינא: עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, בעתם לא נאמר, אלא בעתו - מלמד, שכל אחד ואחד נותן לו הקב"ה פרנסתו בעתו. בדיוק הופיעה אז אחותו של רבא שלא ראתה אותו י"ג שנים והביאה תרנגולת פטומה ויין ישן. אמר רבא: "מה זה שלפנינו?". אמר לו לעני: "נענתי לך, קום אוכל".

לכאורה תמוה, כי הפירוש הפשוט של תיבת בעתו היא בזמנו, ומהמעשה הנ"ל מבואר שזה כולל גם את מין המאכל. בעוד כולם הסתפקו במזון רגיל, עני זה היה זקוק למאכלים יקרים מחמת הרגלו, ועל זה הביא רביא מהברייתא: בעתם לא נאמר, אלא בעתו - מלמד שכל אחד ואחד נותן לו הקב"ה פרנסתו בעתו. והשאלה היא איך דבר זה מרומז בתיבת בעתו.

אך התשובה היא שבזמן הנכון יש לו לאדם כלים לקבלה. הקב"ה נותן לאדם את פרנסתו בזמנו דווקא, כי רק אז כליו מוכנים. הקב"ה אומר: "איני יכול להביא לך קודם לכן". יש שעורכים חתונה גדולה, והמארגנים מזמינים מאה אלף לחמניות. האופים רוצים להביא אותן יומיים קודם, אך המארגנים אומרים להם: "אין לנו מקום להכיל אותן. אנו רוצים שתביאו אותן לא לפני השעה שש ביום החתונה". כשהאדם מקבל מזון בלתי נכון לו, או בזמן שאינו נכון לו, אינו יכול לעכלו. רק כשהאדם מקבל את המזון הנכון לו בזמן הנכון לו, או אז הוא מקבל על-ידו חיים, כי הוא יכול לעכלו.

חז"ל אומרים (ברכות ד, ב): "כל האומר תהלה לדוד בכל יום שלוש פעמים, מובטח לו שהוא בן עולם הבא - שלוש פעמים ביום תזכיר לעצמך שהעולם הוא הרבה יותר עמוק והרבה יותר רחב מהמושגים הדלים שלך. פתח... פתח כלים לזה... ולגדולתו אין חקר... כשתפתח, אזי - ואתה נותן להם את אכלם בעתו... כל פעם תקבל הבנה חדשה, השגה חדשה..."

הממרה דעתו חלושה

כלפי זה אומר רבינו המחבר **שכדי שיהיה לאדם בטחון אמיתי, צריך החלק הפנימי שבלב להיות במקום הנכון**, היינו **לסמוך באמת רק על הקב"ה**. אין זה משחק, אין זה תפילה, אין זה מילוי רצונו. זה **הישענות אמיתית על הקב"ה**. והשאלה **אם הדבר באמת יקרה לאדם, היא שאלה של מציאות: יש לך את הכלים לזה או אין לך?** אם לא עבדת לפתח את ההרגש הזה לאט, אתה סתם עושה ליצנות. אין לך את זה. אני לא יכול לעזור לך. זה כן, אני יכול לעזור לך לפתח אותו לאט, כי אין זה ענין של כן או לא, אלא ענין של פיתוח ההרגש, וככל שתשכיל לפתח אותו, יהיה בטחונך יותר אמיתי.

בגלל זה אומר רבינו המחבר **שמי שממרה את פי ה' וכל מהותו שקר והתעלמות מהטובות שהקב"ה עושה לו**, באמרו: "כן, אני זוכר כל מאמרי חז"ל, אבל אני לא יודע... נראה אחר-כך... הקב"ה כבר ימחול לי... הקב"ה ותרן", **אינו יכול לבטוח בה' באמת, כי דעתו חלושה**. דעתו חלושה פירושו לא רק שהוא מדבר דיבורים טפשיים, אלא גם שזה כל הכלים שיש לו עכשיו, שינסה לבטוח עם הכלים האלה...

בלבא תליא מילתא

ומה החדשות הטובות? החדשות הטובות הן שהמדרש אומר לנו שאפילו רשע הבוטח בה', חסד יסובבנו. הבה ונסביר לך: יתכן מאוד שלא רק שהרשע יכול לבטוח בה', אלא אפשר שבטחונו גם יותר חזק משל האחרים. כשרבינו המחבר כתב שהממרה אינו יכול לבטוח בה', הוא לא התכוון למי שעבר עבירות או כמות מסוימת של עבירות, כי על זה כבר שאלו כולם אם כן נעלת דלת בפני האדם, כי מי הוא זה שיאמר נקי אנכי מכל חטא ואשמה, וכבר אמר **קהלת** (ז, ט): "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא".

אכן השאלה אם האדם יכול להיות בעל בטחון או לא אינה תלויה בכמה עבירות וכמה מצוות יש לו לאדם, ואף לא בשום דבר אחר.

השאלה היא באיזה מצב הוא עכשיו בלב. התורה אומרת לנו שהאדם השקוע בחטאים **יתכן שחטאיו יביאו אותו לידי הבנה שבלי החטא לא היה מגיע אליה לעולם**, ואז יקח אותה הבנה ויפנה אתה אל הקב"ה ויאמר: "רבונו של עולם! עכשיו הבנתי באמת שאיני יכול לעשות שום כלום כדי לעזור לעצמי. אף פעם לא הרגשתי כפי שאני מרגיש עכשיו ששום דבר לא יכול לעזור לי. אבל שום דבר. רק אתה יכול לעזור לי". בכה רבי ואמר: "יש קונה עולמו בשעה אחת". מה הפירוש קונה עולמו? יש מי שלומד חמישים שנה כדי להגיע להכרה זו, ויש מי שמגיע אליה ברגע אחד. יש אנשים שחיים את כל חייהם ואינם מגיעים לאותה הכרה שרבי אלעזר בן דורדיא הגיע אליה באותה שעה. זהו בכה רבי, כי זה כל-כך נורא. אין זה אומר שזה לא אמת. זה אומר שהאמת מביאה לידי בכייה. זה באמת יכול להיות? אדם כזה שלא ויתר על שום עבירה. בכל מקום בעולם, היכן שמצא עבירה, עבר עליה. חייו היו כה שפלים. שקוע היה עמוק בתוך הרפש. היתכן שיסתלק מן העולם עם הכרה יותר בהירה מיהודי כשר שעבד את ה' כל ימיו?! מסתבר שכן. כשהבין זאת רבי, פרץ בבכייה, כי זה באמת נורא - "אם כן איך אנו מוצאים עצה לעצמנו?". בכה רבי... זה מאוד מאוד נורא... רבי שמע את הבת קול שאומרת: "רבי אלעזר בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא", והדבר העיר את מחשבתו.

להודיע לבני האדם גבורותיו

ידוע מה שאמר הרה"ק **רבי מרדכי מלעכוויטש** זיע"א בפירוש "להודיע לבני האדם גבורותיו", **שצריך להודיע לאדם עצמו את גבורותיו, כלומר את כוחותיו. אחרת, לא יידע איזה**

שתחטא ותפנה לעבודה זרה שוב ושוב, וכשתסיים, אז תפנה אליו. וכשמנשה פנה אל הקב"ה לאחר כל מה שעשה, הוא פתח בזה פתח חדש, הוא הבין אז מה שלא הבין מעודו.

הנה הצדיקים דיברו תמיד שבכל מקום שהאדם נמצא, אף פעם לא יוכל לדעת אם האחרים הנמצאים שם יותר חשובים ממנו. ובכן, יש שהאדם תמה על כך: "מה, איני יודע מי חשוב יותר, אני או הוא?! מה לעשות שאני יודע? הרי אני מכיר את פלוני, עם כל התיק שלו. אני יודע היטב שהוא מופרך מכל וכל..." תמיהה זו מקורה בטעות. הרי הדבר כל-כך ברור שאין לך את הכלים למדוד מי יותר חשוב ממי. אינך יכול לדעת לאיזו הכרה האדם הזה הגיע דווקא בגלל התיק שהוא סוחב על גבו. ומסתבר מאוד שאתה מעולם לא הגעת להכרה זו. יתכן מאוד שאתה הלכת היום ברחוב וחשבת על דברים של מה בכך, ואילו הוא הלך ברחוב וקלט משהו. הוא לא סיפר לאף אחד את מה שקלט, אבל זה היה חרטה עמוקה כל-כך, הבנה כל-כך בהירה במה הקב"ה רוצה ממנו. אתה למשל לא הגעת לעולם להכרה כזו. והרי מדובר בעומק, במסכתא של עולם הבא. יש קונה עולמו בשעה אחת. כך אומר רבי. הכרה זו של רבי אלעזר בן דורדיא היא הכרה שכל החיים עובדים להגיע אליה. אין האדם יכול לומר: "לא נורא! הוא הגיע להבנה זו, אני הגעתי להבנות אחרות". לא! על ההבנות שלך לא בוכים. רבי בכה כי ראה שיתכן שהאדם יגיע להכרה זו לאחר דרך קשה ומפרכת כזו.

וזהו סוד הנשמות, ולכן הוצרך הקב"ה לעשות יצר הרע קשה כל כך ונסינות מרים כאלה. למה לא להרגיע קצת? מה תועלת יש בכל ההפסד והחורבן והמיתתה? אתה צריך להבין שכל אלה לבושים הם. לבושים הם לדבר יותר עמוק שיש לו להקב"ה. מי שמבין זאת, זה מועיל לו שלא לעבוד את ה' באופן שטחי...

הנחש השיאני ואכלתי ואוכל עוד

כשהקב"ה שאל את האדם איכה, השיב האדם: "הנחש השיאני ואוכל". ואיתא על זה במדרש שמפני כך כתוב ואוכל לשון עתיד ולא ואכלתי לשון עבר, כי התכוון לומר: "אכלתי ואוכל עוד". והתייגעו כולם בהבנת דברי המדרש, היתכן שכה העיז פניו כנגד הקב"ה?! ואמר על זה הרה"ק מקאצק זיע"א שאדם הראשון לא התחצף ח"ו, אלא הוא הביע את צעריו. הוא אמר להקב"ה: "רבוננו של עולם! אני מרגיש אבוד כל-כך, כי אני מרגיש שהיצר יוכל להתגבר עלי גם בעתיד. מה עושים כאן? אני כל-כך אבוד... אני יודע מה הולך לקרות מחר... אני לא רוצה, אבל אני יודע שזה מה שיקרה... אני כל-כך פוחד מזה... רבוננו של עולם! רק אתה יכול לעזור לי..."

הנה הבחנה אחת דקה הופכת את הדיבור מהחוצפה הגדולה ביותר לביטול המוחלט ביותר. כך הוא גם לענין לשון הרמב"ם הידועה (תשובה ב.ב): "עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם". אף בזה יש הבחנה אחת דקה שהופכת את הדיבור מצד לצד. יש מי שאומר: "רבוננו של עולם! אני לא הולך לחטוא יותר. זהו זה. סיימתי", ובאמת הוא משקר. מעולם לא

כוחות טמונים בו ולא יוציאם החוצה. יש שחושבים שמדובר בדרש נאה ותו לא, כי הפשט האמיתי הוא בוודאי להודיע לבני האדם את גבורות ה'. אך האמת שאין זה שני פירושים, אלא היינו הך. בגלל שיש לו לאדם בתוכו מנצחיותו הבלתי מוגבלת של הקב"ה, לכן ככל שהאדם יכיר בגבורותיו של הקב"ה, יתחיל לקלוט - "רגע אחד! אלו הם הכוחות הטמונים בי".

אנשים טועים בזה. הם חושבים שמדובר בשני דברים נפרדים חס ושלום. יש את גבורותיו של הקב"ה אשר עליהן מדברים בבית הכנסת, ויש את הכוחות הטמונים בנפשו שעליהם מדברים כשיוצאים מבית הכנסת. אכן כן, הבחור יושב לו אצל המטפל ומה המטפל אומר לו? - "אתה צריך להבין, אין לך בטחון עצמי. אני רוצה שתדע שאתה יכול לעשות הרבה כסף... יש לך כלים... אתה חייב להכיר בכישרונותיך, כי הרה"ק מלעכוויטש אמר שהאדם צריך להכיר בכוחותיו". על איזה כוחות אתם מדברים? הלא הם גבורותיו של הקב"ה! ואם כן כמה שתדע עדיין לא תדע איזה גבורות טמונות בך לא תיגע בהן בכלל. והאמת שאפשר לגעת בהן. כן, זה אפשרי. אפשר להשיג. אנשים חושבים שיש מצוה לומר: "כתוב מהמומחים שהאדם משתמש רק בחמשה אחוזים מהמוח. בשאר תשעים וחמשה האחוזים הוא כלל לא משתמש". נו, אז מה? - ממשיכים הלאה כשמביאים על זה סיפורים ומחקרים. ובכן, דע לך שכל יום אתה יכול להתקדם בעומק, כי דבר רוחני הוא ואי אפשר למדוד אותו במספרים. עומק הלב הקיים אצל האדם, אינו נגמר אף פעם. יתחיל האדם וייווכח בזה. ואין זה דבר שקשה לתופסו, כי כשהאדם מבין מה זה בלתי גבול, הוא מבין שזוהי מציאות הדברים - דבר נצחי אין לו גבול.

ההשגה שלאחר החטא

יסוד זה הוא יסוד שלאחר החטא. ה' ה' א-ל רחום וחנון. יש ה' שלפני החטא ויש ה' שלאחר החטא. ההשגה שלאחר החטא היא לפעמים השגה הרבה יותר חזקה, וזאת כאשר האדם פונה אל הקב"ה. לא משנה עכשיו איזו עבירות עשה וכמה עבירות עשה, ולא משנה בהשוואה לחבירו כמה מצוות עשה חבירו וכמה זכויות יש לו וכמה מסכתות הוא יודע בעל פה. לא זהו המודד אם האדם הגיע לעומק הלב. מה שמוכיח שהאדם הגיע לעומק הלב הוא כאשר המצב שהיה שרוי בו הביאו לידי הכרה ובגלל אותה הכרה הפסיק מלהמרות את פי ה'. הוא החזיר אז את פניו אל ה' ודיבר אל הקב"ה: "רבוננו של עולם! בך אני חפץ... אני מבין עכשיו את מה שלא הבנתי מעודי..." אדם זה קנה עכשיו את עולמו. קרה לו עכשיו דבר גדול מאוד. שייכותו אל הקב"ה העמיקה עכשיו עד מאוד.

הקב"ה רצה שמנשה יהיה בעולם ויפנה לכל עבודה זרה הקיימת בעולם, ואז יפנה אליו ויבקש את עזרתו. כן, הקב"ה רצה שתהיה בריאה כזו בעולם. אביו ניסה להתנגד להבאת נשמה זו בעולם, כפי שהגמרא מספרת במסכת ברכות (י.א), והנביא אמר לו: בהדי כבשי דרחמנא למה לך. הקב"ה החליט שהוא רוצה להביא נשמה זו בעולם ושתהיה לה היסטוריה כזו,

משהו לגביך, לא לגבי פלוני. דבר שמעולם לא ידעת. ואז יהיו לך כלים להבין מי זה אלוקים ואיך עובדים אותו, באופן שמעולם לא ידעת. רק הקב"ה יכול לעזור לאדם אל התורה האמיתית. רק הוא. והאדם צריך להתפלל אליו על זה ולפתח את כליו.

החרטה העמוקה שבאה מן הענווה, מביאה השראת השכינה לאדם. לעומת כן, כשהאדם מתגאה, אין לו כלל את הכלים להשראת השכינה. והגאווה יכולה לצמוח מכל דבר, קטן כגדול. החל מאיזה דבר טוב שעשה, עובר למשרה או מעמד שיש לו, וכלה במשפחה או קהילה שהוא משתייך אליה. כל דבר יכול לגרום לאדם שיהיה מופקע לגמרי מסוגיית הבטחון הגם שהוא עטוף בשמונה בגדים.

כשיקלוט זאת האדם, יפסיק להראות באצבעו על בני אדם: "פלוני חצי יהודי, פלוני רבע יהודי, ואילו אני היהודי הנבחר אנכי". הוא יבין את העם-ארצות הגלומה בזה, וכך יפתח את הכלים לקשר שלו עם הקב"ה.

דברים המרפאים את הנפש

הנה כשהאדם שרוי בצרה, יש כמה דברים שהוא צריך לעשות אז. הוא צריך לפשפש במעשיו, הוא צריך להודות לה' מתוך ידיעה שבוודאי היסורים הם לטובתו, הוא צריך להצדיק עליו את הדין - "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט, א-ל-אמונה ואין עול צדיק וישר הוא". הדברים האלה אינם סגולות בעלמא, אלא הם דברים המרפאים את הנפש. כשהאדם מתרגל שכל פעם שהוא מקבל מכה, הוא אומר: "דבר ראשון, א-ל-אמונה ואין עול צדיק וישר הוא. הקב"ה יודע כל תעלומות ועושה אתי מה שמגיע לי. דבר שני, זה בוודאי טוב לי, ואם כן אתן לו הודאה על כך - אני מודה לך רבונו של עולם". הוא מציב את עצמו במקום הנכון כדי שיוכל לבטוח בה'. אחרת, לא יוכל לבטוח בה', כי הוא כועס עליו, וכיון שהוא כועס, כליו נעולים.

הגם שעדיין אין האדם במדרגה גבוהה, כיון שהוא מתרגל לבחון את עצמו: "מהלך מחשבה זה בטעות יסודו. הבה ואחזור אל האמת. מהלך מחשבה זה נכון. הבה ואפתח אותו יותר", הוא מכניס את עצמו לעולם האמיתי, וכיון שהוא נמצא בעולם האמיתי, הוא מפתח כלים להשראת השכינה, והביטוי הראשון הוא שתהיה לו הבנה נכונה, ואח"כ שיהיה בעל בטחון אמיתי ויקויים בו הבוטח בה' חסד יסובבנו.

צדיקים אמרו על מה שכתוב "לא בשמים היא ולא מעבר לים היא" - "מענטשן מיינען אז תשובה איז א בער. ס'איז נישט מער ווי א קער". אנשים חושבים שתשובה היא דוב גדול. היא לא יותר מפנייה לצד השני. אכן הפנייה זו נעשית על-ידי תפיסה חדשה שהאדם מקבל במוחו. כשהאדם תופס את הדבר נכונה ובא אל הקב"ה בהכנעה כי הוא מרגיש באמת באמת שאינו יכול להינצל לבדו, זהו הכלי לבטחון.

הבין את מצבו. הוא בטוח שמצבו בסדר גמור. הוא שבר את הכלי, הוא זרק אותו. "זהו זה, הכל מאחורי. רבונו של עולם! ראית מה עשיתי? אני הולך לקבל עכשיו כסף. עשיתי את החלק שלי, נו, מה עם החלק שלך? הרמב"ם הרי כתב עד שיעיד עליו יודע תעלומות... נו, עלי אפשר להעיד. אני באמת מתכוון לזה..." הקב"ה מאוד מרחם עליו, אבל מה לעשות שהוא באמצע מסחר עכשיו. לבו בכלל לא כנוע.

לעומתו יש מי שפונה אל הקב"ה כשהוא שבור לרסיסים ואומר: "רבונו של עולם! אוי לי מיוצרי אוי לי מיצרי. אין לי שום דרך. אני לא יכול לחיות עם זה, אני לא יכול לחיות בלי זה. אני לא יודע מה אני עושה כאן. אבל, רבונו של עולם, אני רוצה אותך... אני לא יודע מה יהיה, אני פוחד שמחר זה יקרה שוב... מה אני עושה?". לאדם כזה הקב"ה אומר: "בוא, אתה כבר קלטת היום משהו..."

ולעניין השאלה אם החוטא יכול לבטוח בה', החילוק הוא כחוט השערה. מי שעומד בצד הבלתי נכון, מופקע לגמרי מסוגיית הבטחון. ומי שעומד בצד הנכון, יש לו בטחון הרבה יותר אמיתי מאנשים החשובים ממנו. ההרגשה שהוא אבוד לגמרי, שברון הלב האמיתי שיש לו, שווים יותר. והבורא הגדול שמבין יותר טוב מאתנו איך לנהל את עולמו, כונן את עולמו באופן זה. כבר מתחילת הבריאה הטמיע בעולם את החטא וקבע אותו כחלק מתכליתו. ככה הוא העולם הזה. מי שהוא רוצה להציע את עצמו לברוא עולם חדש - בבקשה! הקב"ה ברא עולם כזה.

ההבנה הבאה מן החטא תורה היא

חסידים מספרים שפעם פגש ה'חידושי הרי"ם' את ידיד נפשו הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזימין זיע"א איש קדוש ובעל מופת בתקופה זו של חדשי הקיץ, וראה כי מאור פניו איננו אתו. שאל אותו לפרש הדבר. אמר לו הרה"ק מראדזימין שהוא עצב בלבו בגלל שבתקופה זו הפרשיות מדברות על אודות חטאי בני ישראל ואינן פרשיות נעימות. אמר לו ה'חידושי הרי"ם' בהאי לישינא: "יענקל, יענקל, מהעבירות שלהם נעשית תורה, ומהמצוות שלנו טרם ראיתי שיעשה מהן תורה".

וכי בדיחותא בעלמא היא?! לא ולא! דבר אמיתי הוא עד מאוד. העומק שהאדם מגיע אליו על-ידי החטא, כל שהוא מהפכו ואומר: "עכשיו אני מבין מה זה ריחוק מה'... נפתח אצלי פתח חדש בלב..." הוא תורה. האדם הלך במדבר והתלונן: "רבונו של עולם! יש רק מן. אני רוצה בשר". בסדר, קח גם בשר. "אני רוצה שפלוני יהיה המנהיג". הוא חושב שהוא מבין יותר טוב... כל הדברים האלה, כשהאדם עוצר ומתבונן לראות היכן טעותו... בהתחלה הוא לא מצליח להבין - "היכן הטעות? אני באמת לא מבין. כל העולם גולם עושה דברים משוגעים..." הוא עדיין אינו מבין למה הוא טועה. בסדר, התפלל בבכיות להקב"ה. אם תהיה בטל לא-ל אחד שבשמים, יום אחד הוא יגלה את עיניך ותראה את טעותך, וכשתראה את טעותך, תבין

סיכומן של דברים

סיכום הדברים: מקופיא נראין הדברים כסתירה. רבינו המחבר כתב שהממרה את פי ה' אינו יכול לבטוח בה', ואילו במדרש כתוב שאפילו רשע הבוטח בה' חסד יסובבנו. והתשובה היא שהכלים הנצרכים לבטחון עמוקים מאוד. אין זה תלוי בחלקים החיצוניים שהאדם עושה או אינו עושה, אלא זה קשור להרגשים העמוקים ביותר שבלב ולחלקים העמוקים ביותר שבמוח להבין דברים נכונה. ואין בזה דרגה אחת בלבד, אלא הרבה מאוד דרגות יש בזה.

ובזה הבאנו סוגיית כל הפוסל במומו פוסל, ללמד שהאדם מסתכל על כל מה שחוצה לו כפי שהמערכת הפנימית שלו פועל. כך הוא רואה דברים, כך הוא מפרש דברים וכך הוא פועל. ולאור זה הבננו שמה שאומרים הממרה פי ה' אינו יכול להיות בעל בטחון, פירושו שאם עכשיו במערכת הפנימית שלו הוא ממרה את פי ה', אע"פ שבאופן רשמי הוא נקרא יהודי חשוב, אינו יכול לבטוח בה'. הוא באמת נקרא יהודי חשוב, הוא באמת עושה הרבה דברים טובים, אבל עכשיו הוא חי קצת בשקר. הוא אומר לריבונו של עולם: "אל תסתכל שמה. עם הדבר הזה אני רוצה להמשיך". הוא אינו אמיתי עם הקב"ה בענין זה. מצב זה הורס את הכלים שלו לבטוח בה'. הבטחון שיש לו עכשיו אינו בטחון אמיתי.

מצד שני, אפילו יהיה האדם אדוק בחטא רח"ל, אם עכשיו הבין איזה דבר שלא הבין מעודו ובגלל זה פנה אל הקב"ה, הוא יכול להיות בעל בטחון אמיתי, ועל זה נאמר אפילו רשע הבוטח בה' חסד יסובבנו. כשמנשה התפלל אל ה' לאחר שפנה אל כל הרהבים, זה לא היה רק התפילה, זה היה ההשגה העמוקה שהיתה לו ששום דבר לא יועיל לו חוץ מתפילה לא-ל אלוקי עולם.

בא זדון ויבוא קלון ואת צנועים חכמה

משל לדבר ממה שהתחולל עכשיו בארץ ישראל והדברים גלויים וידועים. היה זה עם המאפיה שזלזלה בכבוד גדול בישראל ולא רצתה בשום אופן לרדת מהעץ, ורק התנהגה בגאווה ובזו ודיברה שקר שהיא ממשיכה להרוויח כבתחילה, ואף יותר, אע"פ שהציבור החרדי אינו קונה אצלה. עבר עוד יום ועוד שבוע, עד שהחליטה שזה לא יכול להמשיך ככה, אין זה תכלית. "נרמה את עצמנו, נמכור לכולם שלא אכפת לנו, נתנהג בגאווה ונמשיך להפסיד עוד ועוד". לקח לה חודש ימים עד שהבינה את טעותה. ומשהבינה, החליטה להסתובב לצד השני. אמנם כל מגמתה היתה רק להחזיר את רווחיה כבתחילה ולא מפני שבאמת מעריכה גדולי ישראל. אבל כך אמרה: אם זה מה

שיעבוד, זה מה שנעשה. נסתובב, נספוג את הבזיונות, העיקר שנחזור להרוויח כמקדם".

עכשיו אנשים מסתכלים עליהם בהנאה של נצחון ואומרים: "החרם פעל את פעולתו, הפלא ופלא... שיידעו וילמדו לקח..." הם לא קולטים שהם מתנהגים באותה צורה. מה אתם מסתכלים על אחרים? האדם אומר: "רבונו של עולם! כבר אתן צדקה, כבר אתפלל, כבר אעשה כך וכך". הוא אינו מסכים בשום אופן להיכנע. "בסדר... כבר נראה מתי תבין את טעותך". הוא מוכר לכולם שהוא עדיין מרוויח ושהוא אפילו מרוויח יותר. "בסדר... יום אחד כשתבין את טעותך, אולי אז תחזור בתשובה".

ובכן, ברגע שהאדם קולט זאת, הוא יכול להגיע לבטחון אמיתי, לא משנה איך הוא נראה מבחוץ. בכה רבי יש קונה עולמו בשעה אחת. וזוהי הסיבה שהקב"ה ברא המציאות של חטא, כי החטא הוא זה שמביא לאדם את ההבנה העמוקה הזאת בהקב"ה, הבנה שאינה קיימת אצל המלאכים, כי המלאכים אינם יודעים מה זה ריחוק. אם האדם לא היה מבין מה זה ריחוק מהקב"ה ומה התוצאות ומה האדם מרגיש אז בתוך תוכו... אכן כן, מי שהתרחק מהקב"ה, חולה מבפנים. הבעיה שלו איננה זה שאין לו עכשיו כסף או זה שיש לו צרות. הצרות ושאר הבעיות שיש לו מעוררות את הבעיה הפנימית שיש לו. "משהו לא כהוגן אצלי". נצחיותו צועקת: הצילו! זה לא יכול להמשיך ככה. הבנה זו שהחטא מביא לאדם, היא הבנה שאינה קיימת אצל המלאכים, ולכן ברא הקב"ה את החטא כדי שהאדם יוכל להגיע למדרגה יותר גבוהה ממדרגת המלאכים. זה שבני ישראל יהיו בתוך הפרגוד והמלאכים יישארו בחוץ, אינו שכר בעלמא כאומר: "מאחר שקיוויתם לו בגלותכם, תוכלו להיכנס למקום שאין המלאכים יכולים להיכנס אליו". אך הענין הוא כי המלאכים אין להם אותה השגה. כולם אהובים כולם ברורים כולם קדושים, אבל את ההשגה הזו אין להם, כי מעולם לא עברו את התהליך הזה של ריחוק וקירוב.

כשהנביא מדבר על העתיד לבוא, הוא אומר (ישעיה לה, ז):
וְהָיָה הַשָּׂרֵב לְאֵגֶם וְצִמְאֹן לְמַבְוֵי מַיִם. כשהעולם יתהפך מגלות לגאולה, השרב היבש יתהפך לאגם מים, והצימאון, ייהפך למבועי מים. למה? כי דווקא מתוך הצמאון נובעות השגות והבנות עמוקות שהאדם לא היה יכול לדלותן מתוכו אף פעם. כל חטא הקיים אצלך, קח אותו, הבן אותו, למד אותו... "איך אני מפסיק? איפה היה הטעות שלי?", וכן הלאה. אלו הם הכלים להיות בעל בטחון אמיתי, כי אדם כזה שמקיים בעצמו 'מודה ועוזב ירוחם', חי חיים אמיתיים, והרי הוא מתקן את לבו ונעשה אדם יותר בריא, וכשהוא עושה כן עוד ועוד, הוא פותח אצלו כלים להשגות גדולות מאוד הקיימות בתורה.